

การใช้เทคนิคการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อพัฒนาทักษะการนำเสนอของนักศึกษา
ในรายวิชาการนำเสนอผลงานทางธุรกิจ

The Effectiveness of Active Learning Techniques in Business
Presentation Course

อนงค์นาถ ทนชัย¹
Anongnart Tananchai

บทคัดย่อ

การนำเสนอ (Presentation) เป็นวิธีการสื่อสารถ่ายทอดข้อมูลเพื่อให้เกิดความเข้าใจระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร การนำเสนอให้ได้รับความสนใจหรือได้รับการอนุมัติ ผู้นำเสนอต้องได้รับการฝึกฝน เนื่องจากเป็นทักษะสำคัญในการทำงานและการดำเนินชีวิต ประกอบด้วย ทักษะการคิด ทักษะการฟัง ทักษะการพูด ทักษะการอ่าน ทักษะการเขียน และทักษะการถ่ายทอด การพัฒนาทักษะการนำเสนอ (Presentation Skills) จึงต้องให้โอกาสผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ทั้งการนำเสนอด้วยวาจาและลายลักษณ์อักษรด้วยการฝึกบรรยายบุคคล รายการหรือกลุ่ม วัตถุประสงค์จากความสามารถในด้านการพูดและการนำเสนอในรูปแบบต่าง ๆ โดยวิชาการนำเสนอผลงานทางธุรกิจผู้สอนใช้เทคนิคการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เป็นเครื่องมือในการพัฒนาทักษะดังกล่าวให้กับผู้เรียน โดยผู้สอนต้องสร้างสิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้ กระตุ้นผู้เรียนด้วยกิจกรรม กระทั่งผู้เรียนเกิดแนวคิดในการสร้างความรู้ใหม่ด้วยตนเองจากความรู้เดิมที่มีอยู่ ในระหว่างเรียนได้ลงมือปฏิบัติ อภิปราย นำเสนอ พูดคุยโต้ตอบระหว่างกัน ทั้งนี้ผู้เรียนต้องศึกษาเนื้อหาที่เกี่ยวข้องมาล่วงหน้าก่อนเข้าห้องเรียน ดังนั้นผู้สอนจึงต้องเป็นผู้รู้และเชี่ยวชาญในเนื้อหาที่ทันสมัย รู้กระบวนการที่จะพัฒนาวิธีการเรียนรู้ สร้างมาตรฐานการเรียนรู้ รวมถึงการสร้างสิ่งแวดล้อมในชั้นเรียนที่จะกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และมีการสะท้อนผลการสอนทันทีเพื่อให้ผู้เรียนได้นำกลับไปปรับปรุง

การสอนวิชาการนำเสนอผลงานทางธุรกิจด้วยเทคนิคการเรียนรู้เชิงรุกมุ่งหวังให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงตนเอง มีภาวะผู้นำ กล้าตัดสินใจ เกิดทักษะการเรียนรู้ (Learning Skills) เพื่อนำไปสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิต เน้นบูรณาการเชื่อมโยงความรู้ไปสู่การประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง ภายใต้กิจกรรมที่หลากหลายโดยผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มีส่วนร่วมในการออกแบบ ฝึกทักษะการคิดระดับสูง และลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ผลลัพธ์ที่ผู้เรียนได้รับคือ เกิดทักษะการนำเสนอ ทักษะการดำรงชีวิตที่สามารถนำไปปฏิบัติกับการทำงานให้กับองค์กรได้อย่างแท้จริง ในทางเดียวกันผลลัพธ์ที่ผู้สอนได้รับคือเกิดทักษะการสอน มีความเชี่ยวชาญ ได้เรียนรู้สิ่งใหม่ไปพร้อมกับผู้เรียน ซึ่งเป็นการพัฒนาตนเอง พัฒนางาน และพัฒนาผู้เรียนไปพร้อมกัน

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้เชิงรุก ทักษะการนำเสนอ วิชาการนำเสนอผลงานทางธุรกิจ

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประจักษ์วิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต อีเมล dr.anongnart@gmail.com
Assistant Professor Dr. at Faculty of Management Science, Suan Dusit University.
Email: dr.anongnart@gmail.com

Abstract

Presentation is a communication method to convey information for having mutual understanding between senders and receivers. To be accepted or approved the information successfully, presenters must be trained professionally. Presentation is considered as an essential skill for many careers and daily lives which consists of thinking, listening, speaking, reading, writing, and communicating skills. To develop presentation skills, therefore, students have to be given an opportunity to perform in both speaking and writing forms individually as well as in pairs and groups. Their performances can be evaluated by their abilities to speak and present in a variety of strategies in business fields. The instructor uses active learning techniques as a tool to develop presentation skills for students in which the instructor creates a learning environment to motivate students with activities for creating ideas and new knowledge by oneself from existing knowledge while studying, practicing, discussing, presenting, and interacting with each other. Students have to study the relevant content in advance before going to the classroom. Consequently, teachers must be knowledgeable, skillful, and proficient in up-to-date content. They have to provide the process to develop learning methods, to standardize learning and to create the environment in the classroom for students and students will get feedback immediately so that they know how to improve and develop themselves.

To teach how to give a business presentation with active learning aims to develop students in terms of leadership in order to make the right decision and learning skills for lifelong learning. This emphasizes the integration of knowledge in class to apply in their real lives within different activities of student-centered learning. Namely, students take part in designing the course, cognitive thinking, learning and doing by themselves. As a result, students will be able to acquire the presentation skills and capabilities they can apply to work for organizations. Similarly, teachers gain more teaching experiences, skills, insights, and learn new things with students, which is the way to develop themselves, develop work, and develop students all together.

Keywords: Active Learning, Presentation Skill, Business Presentation Course

บทนำ

วิชาการนำเสนอผลงานทางธุรกิจ (Business Presentation) เป็นวิชาเลือกสำหรับนักศึกษา ระดับปริญญาตรี หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต ที่เรียนรู้เกี่ยวกับการนำเสนอผลงานทางธุรกิจ หลักการออกแบบงานที่จะนำเสนอ การวางแผน การสรุปประเด็นสำคัญ กลยุทธ์และเทคนิควิธีการนำเสนอผลงานทางธุรกิจในแง่มุมต่าง ๆ บุคลิกภาพที่เหมาะสมในการนำเสนอ การวิเคราะห์กลุ่มผู้ฟัง การเตรียมการนำเสนอผลงานในเชิงธุรกิจ หลักการเลือกใช้สื่อเพื่อการนำเสนอแต่ละประเภท และวิธีการประเมินผล รายวิชานี้ประกอบไปด้วยภาคบรรยาย และภาคปฏิบัติ โดยจะเน้นการฝึกปฏิบัติเป็นสำคัญเพื่อพัฒนาทักษะการนำเสนอให้กับผู้เรียน ซึ่งทักษะการนำเสนอเป็นพื้นฐานสำคัญทางด้านการทำงานที่นักศึกษาผู้เรียนในสาขาวิชานี้ต้องมีความรู้ความเข้าใจ กระทั่งเมื่อปฏิบัติได้เป็นอย่างดี ประกอบกับที่มหาวิทยาลัยสวนดุสิตมีนโยบายสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในแบบเชิงรุก (Active Learning) นับเป็นโอกาสที่ดีที่วิธีการสอน วิชาการนำเสนอผลงานฯ สอดคล้องกับแนวทางดังกล่าว ทำให้ผู้สอนมีแนวทางการสอนที่จะช่วยพัฒนาทักษะการนำเสนอให้กับผู้เรียนได้ดียิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม การสอนในหลายวิทยายังคงใช้วิธีการสอนด้วยการบรรยายหรือการสอนแบบผู้สอนเป็นศูนย์กลาง ทำให้ผู้เรียนคุ้นชินกับการสอนแบบเดิมจึงส่งผลให้ช่วงเริ่มต้นที่มีการปรับเปลี่ยนวิธีการสอนจึงยังไม่ประสบความสำเร็จมากนัก เนื่องจากเป็นเรื่องใหม่ทั้งผู้สอนและผู้เรียน ผู้สอนตั้งข้อสังเกตว่ากิจกรรมที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนอาจยังไม่สามารถกระตุ้นผู้เรียนได้มากนัก ประกอบกับผู้เรียนขาดความกระตือรือร้น คิดไม่เก่ง อ่อนทักษะการแสวงหาความรู้ ทั้งนี้เพื่อแก้ไขข้อจำกัดที่ได้กล่าวมาข้างต้น หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ จึงจัด วิชาการนำเสนอผลงานทางธุรกิจให้นักศึกษาได้เรียนทุกรุ่น มุ่งหวังให้ผู้เรียนมีความมั่นใจในตนเอง กล้าแสดงออกมากขึ้น ผ่านกระบวนการที่เรียกว่าการเรียนรู้เชิงรุกด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบต่าง ๆ สร้างแรงจูงใจ กระตุ้นให้มีความใฝ่รู้ สามารถคิดวิเคราะห์ได้อย่างเป็นเหตุเป็นผล ซึ่งเป็นเทคนิคการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอันจะส่งผลให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ มีความกระตือรือร้น คิดเป็น มีทักษะการแสวงหาความรู้ ทำงานเป็นกลุ่ม และนำเสนอข้อมูลได้ เทคนิคการสอนเชิงรุกนี้ ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่ก่อให้เกิดการพัฒนาเชิงบวกทั้งตัวผู้เรียน และผู้สอน ช่วยเพิ่มทักษะสำคัญให้กับผู้เรียนได้ ขณะที่ผู้สอนได้พัฒนาทักษะการสอนให้มีความเชี่ยวชาญมากขึ้น ซึ่งเป็นการพัฒนาตน พัฒนางาน และพัฒนาผู้เรียนไปพร้อมกัน รวมถึงพัฒนาการเรียนการสอนให้มีคุณภาพ และประสิทธิภาพมากขึ้น

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อชี้ให้เห็นประโยชน์ของการนำเทคนิคการสอนแบบเชิงรุกไปใช้พัฒนาทักษะการนำเสนอให้กับผู้เรียนในฐานะที่เป็นวิธีการสอนที่อย่างหนึ่ง โดยมีประโยชน์หลัก ๆ คือ ทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะการเรียนรู้ ซึ่งเป็นบ่อเกิดของความรู้โดยแท้จริง และเพื่อเสนอแนะวิธีการสอนที่ผู้สอนจะได้พัฒนาทักษะการสอนให้เกิดความเชี่ยวชาญมากยิ่งขึ้น สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการสอนในวิชาอื่น เช่น วิชาการพัฒนาบุคลิกภาพ วิชามนุษยสัมพันธ์ และวิชาที่ต้องการพัฒนาทักษะด้านอื่นให้กับผู้เรียน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเลือกใช้ความถนัด ความสนใจที่เป็นความแตกต่างระหว่างบุคคล สามารถแสดงตัวตนและศักยภาพของตัวเองได้ ทั้งยังช่วยผู้สอนให้ได้ปรับเปลี่ยนบทบาทการสอนด้วยวิธีที่หลากหลายเรียนรู้ไปพร้อมกับผู้เรียนได้ สาระของบทความนี้มุ่งนำเสนอประเด็นที่เกี่ยวกับการนำเสนอ การจัดการเรียนการสอน การพัฒนาผู้เรียนและผู้สอน โดยผู้เขียนได้รวบรวมข้อมูลด้วย

การสังเกตระหว่างการสอนในวิชาการนำเสนอผลงานทางธุรกิจ และจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องซึ่งได้เรียบเรียงแล้วนำเสนอในลำดับถัดไป

การนำเสนอ (Presentation)

การนำเสนอ (Presentation) เป็นวิธีการสื่อสารถ่ายทอดข้อมูลเพื่อให้เกิดความเข้าใจ จูงใจ รวมถึงการสนับสนุนในการทำงานจะต้องมีการนำเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับงาน แผนงาน โครงการ ข้อเสนอ ผลการดำเนินงาน และเรื่องต่าง ๆ แม้เราจะมีความคิดที่ดีแต่นำเสนอไม่เป็นก็อาจส่งผลให้ งานไม่ได้รับความสนใจหรือไม่ได้รับการอนุมัติ การนำเสนอจึงเป็นหนึ่งในทักษะที่ทุกคนจะต้องฝึกฝนให้ เกิดขึ้นแก่ตนเองเพราะเป็นหนทางไปสู่ความสำเร็จ ดังนั้น การนำเสนอจึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญอย่างยิ่ง ในการทำงานและการดำเนินชีวิต การที่บุคคลจะประสบความสำเร็จในการนำเสนอจะต้องมีความเข้าใจ ในความหมาย ความสำคัญของการนำเสนออย่างถ่องแท้ รู้รูปแบบของการนำเสนอ ลักษณะของ การนำเสนอที่ดี มีบุคลิกภาพเหมาะสม และพัฒนาทักษะในการนำเสนอ

ในการศึกษาที่ผ่านมาหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ คณะวิทยาการ จัดการ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต ได้จัดกิจกรรมระดมความคิดเห็น (Focus Group) เพื่อรับฟังความคิดเห็น จากนักวิชาการทางด้านการจัดการ ตลอดจนผู้ประกอบการที่รับนักศึกษาของหลักสูตรเข้าฝึก ประสบการณ์ทางวิชาชีพ พบว่า นักศึกษามีความรู้ ความสามารถในการทำงานแต่ขาดทักษะการ นำเสนอมีผลงานที่ดีแต่นำเสนอไม่เป็น ขาดการจดบันทึกสิ่งที่อาจารย์อธิบายเพิ่มเติมในชั้นเรียน ไม่มี ความคิดสร้างสรรค์ มีพฤติกรรมในเชิงรับ รวมทั้งขาดทักษะการคิดแก้ไขปัญหา คาดการณ์สถานการณ์ การวางแผนในการจัดการกับปัญหา จึงส่งผลให้ขาดความมั่นใจในการนำเสนอตนเอง นำเสนอผลงานใน ระหว่างเรียนไปจนถึงความกล้านำเสนอตนเองสู่องค์กรภายนอกที่จะออกไปทำงานในอนาคต ทั้งที่ ตนเองมีศักยภาพสามารถทำงานให้กับองค์กรได้ การนำเสนอผลงานซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญทางด้านการ ทำงานที่นักศึกษาผู้เรียนในสาขาวิชานี้ต้องมีความรู้ ความเข้าใจเป็นอย่างดี

อย่างไรก็ตาม เพื่อแก้ไขข้อจำกัดที่ได้กล่าวมาข้างต้น หลักสูตรฯ จึงได้จัดวิชาให้นักศึกษาเรียน วิชาการนำเสนอผลงานทางธุรกิจ ซึ่งวิชาการนำเสนอผลงานทางธุรกิจ (Business Presentation) ซึ่งมี เนื้อหาเกี่ยวกับการนำเสนอผลงานทางธุรกิจทั้งการนำเสนอด้วยวาจาและลายลักษณ์อักษรเน้นการฝึก รายบุคคล โดยวัดผลจากความสามารถในการพูด การนำเสนอรูปแบบต่าง ๆ จากกิจกรรมในแต่ละ สัปดาห์ ชิ้นงานจะมอบหมายในแบบเดี่ยว แบบคู่ และแบบกลุ่ม เพื่อมุ่งเน้นให้นักศึกษาเข้าใจในหลักการ นำเสนอผลงาน ฝึกปฏิบัติให้มีทักษะในด้านการนำเสนอมากขึ้น ดังภาพที่ 1 แผนภาพทักษะการนำเสนอ ประกอบด้วย ทักษะการคิด ทักษะการฟัง ทักษะการพูด ทักษะการอ่าน ทักษะการเขียน และทักษะการ ถ่ายทอด จนสามารถเชื่อมโยงความรู้จากภาคทฤษฎีสู่ภาคปฏิบัติได้ ซึ่งวิเคราะห์ได้ว่ากิจกรรมที่ใช้ใน การจัดการเรียนการสอนเดิมนั้นยังไม่สามารถกระตุ้นผู้เรียนได้มากนัก ดังนั้นจึงควรออกแบบกิจกรรม การเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้เชิงรุก (Active learning) เพื่อเป็นการกระตุ้นให้นักศึกษามีความใฝ่รู้ และสามารถคิดวิเคราะห์ได้อย่างเป็นเหตุเป็นผล ซึ่งเป็นเทคนิคการเรียนการสอนที่ตอบสนองนโยบาย การเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอันจะส่งผลให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ มีความกระตือรือร้น คิดเป็น มีทักษะการแสวงหาความรู้ ทำงานเป็นกลุ่ม และนำเสนอข้อมูลได้ดีกว่าการสอนแบบบรรยายเพียง อย่างเดียว

แผนภาพที่ 1 แผนภาพทักษะการนำเสนอ (Presentation Skill)

ที่มา : อนุคนัด ทนินชัย (2563)

การจัดการเรียนการสอนวิชาการนำเสนอผลงานทางธุรกิจออกแบบแผนการสอนที่สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) ที่วางเป้าหมายจะพัฒนาผู้เรียนในทุกระดับการศึกษาให้ได้รับการพัฒนาขีดความสามารถเต็มตามศักยภาพที่มีอยู่ในตัวตนของแต่ละบุคคล และมีคุณลักษณะนิสัย/พฤติกรรมที่พึงประสงค์ มีองค์ความรู้ที่สำคัญและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 รวมทั้งทักษะการดำรงชีวิต และทักษะความรู้ความสามารถ และสมรรถนะในการปฏิบัติงานที่ตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงานและการพัฒนาประเทศ

ในปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวางว่า การที่นักศึกษาจะประสบความสำเร็จในชีวิตการทำงานและชีวิตส่วนตัวนั้น นักศึกษาจำเป็นต้องมีมากกว่าความรู้ที่ได้รับจากการเรียนในห้องเรียน การพัฒนาทักษะที่เกี่ยวข้องกับการทำงานและการใช้ชีวิตในสังคมที่เรียกกันว่าจรรยาวัตร (Soft Skills) ก็มีความสำคัญไม่แพ้กัน เพื่อเตรียมให้พร้อมสำหรับการทำงาน แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะที่เรียกว่าจรรยาวัตรประกอบด้วยทักษะ 5 ด้านได้แก่ 1) ทักษะด้านความคิดสร้างสรรค์ ได้แก่ ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดสร้างสรรค์ การคิดเชิงบวก การคิดนอกกรอบหรือแนวขวาง

การคิดเชิงเหตุผล การคิดอย่างเป็นระบบ และการคิดอย่างมีวิจารณญาณ 2) ทักษะด้านภาวะผู้นำและการทำงานเป็นทีม ได้แก่ ความสามารถในการสร้างแรงจูงใจ ความมุ่งมั่นและความน่าเชื่อถือ การแก้ไขปัญหาและกล้าตัดสินใจ การบริหารจัดการ ความสามารถในการถ่ายทอด ความเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี การเจรจาต่อรอง การมีความซื่อสัตย์และจริยธรรม ความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้โดยปราศจากความขัดแย้ง ความเคารพให้เกียรติทีมงานที่มีความหลากหลาย ความยืดหยุ่นและประนีประนอม ความรับผิดชอบร่วมกันในงานที่ต้องทำร่วมกันเป็นทีม การเห็นคุณค่าและบทบาทของผู้อื่น 3) ทักษะด้านการสื่อสารและเทคโนโลยีสารสนเทศ ได้แก่ ความสามารถในการพูด การอ่าน การฟัง การเขียน การนำเสนอที่มีประสิทธิภาพ การเข้าถึงอย่างรวดเร็วและรู้แหล่งข้อมูล การประเมินความน่าเชื่อถือ การใช้อย่างสร้างสรรค์ การสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศและการรู้เท่าทันสื่อ 4) ทักษะด้านการเปลี่ยนแปลง ได้แก่ ความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ การมีความยืดหยุ่น และ 5) ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ ได้แก่ ความสามารถในการสร้างปฏิสัมพันธ์ในกลุ่ม การมีน้ำใจงาม สามารถควบคุมตนเองได้ ความสามารถในการยอมรับทั้งข้อดีและข้อผิดพลาดที่เกิดจากตนเองหรือจากผู้อื่น ความอดทนต่อความเห็นที่แตกต่าง มีความสุภาพ นอบน้อม เข้ากับบุคคลอื่นและเข้าสังคม การวางตัว วางท่าที การแสดงความยอมรับนับถือ สัมมาคารวะ อ่อนน้อมถ่อมตน ความเข้าใจและทักษะในการปฏิบัติต่อสิ่งแวดล้อมและต่อโลก และความรับผิดชอบต่อสาธารณะ (สุภาพร จตุรภัทร และคณะ, 2018)

นอกจากนี้ยังมีความสอดคล้องกับคุณลักษณะการเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ประกอบด้วย 1) คุณลักษณะด้านพฤติกรรม เช่น การเรียนรู้ด้วยตนเอง การสร้างสรรค์และประยุกต์ การแสวงหาความรู้ การสะท้อนผลการเรียนรู้ 2) คุณลักษณะด้านเจตคติ เช่น การเห็นคุณค่าและศักยภาพในตนเอง การมีทัศนคติเชิงบวก มีแรงจูงใจใฝ่สำเร็จ มีจิตสาธารณะ 3) คุณลักษณะด้านทักษะ เช่น ทักษะการใช้ภาษาแม่และภาษาต่างประเทศ ทักษะการสื่อสาร ทักษะการสร้างสรรค์และนวัตกรรม ทักษะทางสื่อ เทคโนโลยี และสารสนเทศ 4) คุณลักษณะด้านความรู้ เช่น ความรู้ทางวิชาการ ความรู้จากประสบการณ์ ความรู้ด้านอาชีพ ความรู้ด้านสื่อ เทคโนโลยี สารสนเทศ ในทางเดียวกันกับจิตต์ภิญญา ชุมสาย ณ อยุธยา (2551) กล่าวว่าคุณลักษณะของบุคคลด้านพฤติกรรม ความรู้ ทักษะ และเจตคติ มีความจำเป็นสำหรับการเรียนรู้ตลอดชีวิตมากที่สุด และเป็นหัวใจสำคัญที่จะช่วยให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ตลอดชีวิต สอดคล้องกับชูศักดิ์ เอื้องโชคชัย และคณะ (2559) ที่ศึกษาคุณลักษณะการเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับเยาวชนไทย พบว่าสังคมโลกมีการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ อย่างรวดเร็วทำให้เยาวชนไทยซึ่งเป็นกำลังหลักในการพัฒนาประเทศในอนาคตต้องมีคุณลักษณะการเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต คุณลักษณะนี้เป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาเยาวชนให้มีศักยภาพในการขับเคลื่อนสังคมไทยสู่การเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้

จากการประมวลความรู้ข้างต้น คุณลักษณะดังกล่าวสอดคล้องกับนโยบายของมหาวิทยาลัยสวนดุสิตที่มุ่งเน้นให้นักศึกษามีค่านิยมร่วมกัน คือ ความเป็นสวนดุสิต (SDU Spirit) ประกอบด้วย การมีบุคลิกภาพดี มีความอ่อนน้อมถ่อมตน แสดงความเป็นสวนดุสิตได้อย่างเหมาะสม ดำรงตนอย่างมีคุณค่า ทำงานด้วยความประณีต เป็นผู้นำ เสียสละเอื้ออาทร รักและศรัทธามหาวิทยาลัย มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

การพัฒนาผู้เรียนจึงต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนได้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองจากการเรียนรู้แบบ ใฝ่รู้มีส่วนประกอบสำคัญ ได้แก่ การมีวัสดุอุปกรณ์เครื่องมือ (Appealing Materials) ผู้เรียนมีโอกาส ลงมือปฏิบัติ (Opportunities for Manipulation) ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเลือกกิจกรรมและกลวิธี การแก้ปัญหาด้วยตนเอง ผู้เรียนได้สื่อสารเกี่ยวกับสิ่งที่กำลังทำกับผู้อื่น การเรียนรู้ที่กระตือรือร้น การประเมิน การจัดห้องเรียน กำหนดการประจำวัน ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอน ผู้เรียน เนื้อหา การจัดการเรียนการสอน ซึ่งการเรียนรู้แบบใฝ่รู้จะมีความยืดหยุ่นสูงสามารถปรับวิธีการใช้กิจกรรมและ แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ซึ่งทำได้มากกว่าการสอนแบบบรรยายนั่นเอง

วัฒนา หงสกุล (2018) เขียนในบทความเรื่องการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในยุคไทยแลนด์ 4.0 โดยการปฏิรูประบบการศึกษาแบบเดิมที่เน้นการถ่ายทอดความรู้จากผู้สอนสู่ผู้เรียนโดยตรง ให้เป็น การจัดการเรียนรู้เชิงรุกเป็นการให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง การจัดการเรียนรู้เชิงรุก เป็นที่สนใจในระบบการศึกษาทุกระดับของประเทศไทย การจัดการเรียนรู้เชิงรุกเป็นการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ เรียนรู้ และดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ด้วย ตนเอง มีการใช้ความสามารถในการสื่อสาร ถ่ายทอดความคิดผ่านการเขียน อภิปรายโต้แย้ง ให้เหตุผล แสดงความคิดเห็น และสามารถแสดงทัศนคติ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการแก้ปัญหาจาก สถานการณ์ปัญหาอย่างหลากหลายจนสามารถสร้างสรรค์ นวัตกรรมที่ตอบสนองความต้องการของ ชุมชนและสังคมกับความเปลี่ยนแปลงอันรวดเร็วของกระแยุคไทยแลนด์ 4.0 การเรียนรู้เชิงรุก คือกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้ลงมือกระทำและได้ใช้กระบวนการคิดเกี่ยวกับสิ่งที่เขาได้กระทำ ลงไป (Bonwell, 1991) เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภายใต้สมมติฐานพื้นฐาน 2 ประการ คือ 1) การเรียนรู้เป็นความพยายามโดยธรรมชาติของมนุษย์ 2) บุคคลมีแนวทางในการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน (Meyers and Jones, 1993) โดยผู้เรียนถูกเปลี่ยนบทบาทจากการเป็นผู้รับความรู้ (receive) ไปสู่ การเป็นผู้ร่วมสร้างความรู้ (co-creators) (Fedler and Brent, 1996)

ตารางที่ 1 ตัวอย่างแผนการสอนและการประเมินผลวิชาการนำเสนอผลงานทางธุรกิจ

กิจกรรม/สื่อ	สาระการเรียนรู้	ผลลัพธ์การเรียนรู้	การวัดผล/ประเมิน
1. พุดแนะนำตนเอง 2. เขียนประวัติส่วนตัว รายบุคคลที่เป็นทางการ (RESUME) ขนาด A4 สำหรับสมัครงาน 3. สร้าง VDO Clip แนะนำตนเอง จาก Application บนมือถือ ความยาว 1-2 นาที นำไปสร้างเป็น QR Code	1. ความหมาย ลักษณะ ความสำคัญ ของการนำเสนองาน ด้วยวาจา 2. การวางแผนการ นำเสนอ เทคนิคการ นำเสนอด้วยวาจา การเตรียมการ นำเสนอ การศึกษา ข้อมูล การเตรียม สถานที่และวัสดุ อุปกรณ์	1. ผู้เรียนสามารถพุด นำเสนอตนเองได้ 2. ผู้เรียนสามารถ เขียนประวัติย่อได้ อย่างถูกต้อง 3. ผู้เรียนสามารถ ออกแบบการนำเสนอ ด้วยตนเอง 4. ผู้เรียนสามารถนำ เทคโนโลยีมาใช้เพื่อ นำเสนอตนเองได้ อย่างมืออาชีพ	1. งานเดี่ยว 2. ผู้สอนกำหนด แนวทางทำประวัติ ส่วนตัว 3. ผู้เรียนออกแบบ วิดีโอด้วยตนเอง ประเมินผล ความคิดสร้างสรรค์ รูปแบบการนำเสนอ ความทันสมัย ความถูกต้องในการใช้ ภาษา

ที่มา: มคอ.3 วิชาการนำเสนอผลงานทางธุรกิจ

จากตารางที่ 1 แสดงตัวอย่างกิจกรรมการสอนหัวข้อศิลปะการพูดเพื่อการนำเสนอ วิธีการสอนผู้สอนใช้สื่อการสอนด้วยภาพนิ่งประกอบการบรรยายเพื่ออธิบายแนะนำ และทำการสาธิตแสดงการพูดแนะนำตนเองให้ผู้เรียนชมเป็นตัวอย่าง จากนั้นจึงมอบหมายงานให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ ผลลัพธ์การเรียนรู้คือผู้เรียนสามารถนำเสนอตนเองด้วยการพูดในชั้นเรียนได้ จนสามารถนำไปสร้างเป็นคลิปวิดีโอแนะนำตนเองแล้วทำการตัดต่อจากแอปพลิเคชันบนมือถือ แล้วสร้างเป็นคิวอาร์โค้ดเพื่อนำไปใส่ในเรซูเม่ที่จะนำไปใช้ในการสมัครงานต่อไป ผลที่เกิดขึ้นพบข้อดีคือ ผู้เรียนสามารถสร้างคลิปวิดีโอได้อย่างสร้างสรรค์ สวยงามน่าสนใจ ใช้เวลาที่กำหนดได้อย่างเหมาะสม และนำเรซูเม่ที่จัดทำขึ้นไปใช้งานได้จริงจากเดิมเป็นเพียงการเขียนบรรยาย ซึ่งหากมีการใส่ภาพคิวอาร์โค้ดการพูดแนะนำตนเองนี้ลงไปด้วยจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถนำเสนอตัวตนให้กับหน่วยงานใช้เป็นเครื่องมือในการพิจารณาคัดเลือกบุคคลเข้าทำงานได้ง่ายและสะดวกขึ้น เพราะได้เห็นบุคลิกภาพของผู้เรียนมากกว่าภาพถ่ายปกติในจดหมายสมัครงานหรือเรซูเม่แบบเดิมที่ค่อนข้างมีรูปแบบเป็นทางการ อย่างไรก็ตามยังพบข้อสังเกตที่ได้จากกิจกรรมนี้ คือผู้สอนเห็นข้อด้อยด้านทักษะการเขียนของผู้เรียนเนื่องจากพบคำผิด การเคาะวรรค ภาษาที่ใช้ รวมถึงความสามารถในการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ในการทำเอกสาร เนื่องจากผู้เรียนขาดความรอบคอบในการตรวจสอบผลงานของตนเองก่อน ทำให้ผู้สอนต้องใช้เวลาในการอ่านและแก้ไขมากกว่าเดิม ซึ่งเป็นหน้าที่ที่ผู้สอนจำเป็นต้องให้ความสำคัญอย่างยิ่ง ละเลยไม่ได้ เนื่องจากผลงานในชิ้นงานอื่นจะต้องมีการเขียนในเชิงวิชาการและเป็นพื้นฐานสำคัญของการทำงานในอนาคต

ดังนั้น แนวทางการแก้ไขการสอนในกิจกรรมรูปแบบนี้ ผู้สอนต้องชี้ให้เห็นความสำคัญของความถูกต้องในการใช้ภาษา อาจนำตัวอย่างผลงานที่ดีของรุ่นพี่มาเป็นตัวอย่างให้รุ่นน้องได้ชมโดยให้ผู้เรียนจับกลุ่มแลกเปลี่ยนพูดคุยวิเคราะห์แนวทางการผลิตผลงานให้ดีขึ้นกว่าจากตัวอย่าง และให้ผู้เรียนจับคู่สลับกันตรวจผลงานก่อนส่งจะทำให้ผู้เรียนได้มีโอกาสตรวจสอบผลงานของผู้อื่นเปรียบเทียบกับผลงานของตนเองไปในตัว รู้ข้อบกพร่องและแก้ไขด้วยตนเองได้ ขณะเดียวกันเพื่อนที่ทำผลงานได้ดีหรือผ่านแล้วควรมีโอกาสได้สอนชี้แนะให้กับเพื่อนรายอื่นด้วย

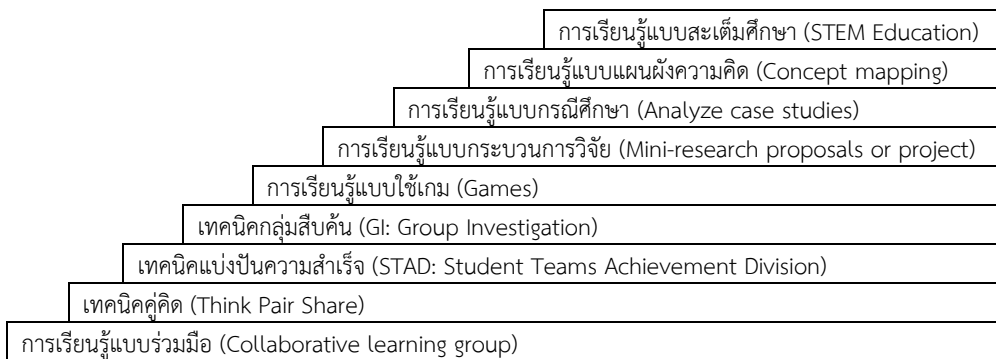
แผนภาพที่ 2 องค์ประกอบของการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)

ที่มา : นนทลี พรธาดาวิทย์ (2559)

การเรียนรู้เชิงรุกเป็นกระบวนการเรียนการสอนอย่างหนึ่งโดยเป็นการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติ หรือการลงมือทำซึ่งความรู้ที่เกิดขึ้นก็เป็นความรู้ที่ได้จากประสบการณ์ กระบวนการในการจัด กิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนต้องได้มีโอกาสลงมือกระทำมากกว่าการฟังเพียงอย่างเดียว ต้องจัด กิจกรรมให้ผู้เรียนได้การเรียนรู้โดยการอ่าน การเขียน การโต้ตอบ และการวิเคราะห์ปัญหา อีกทั้งให้ผู้เรียนได้ใช้กระบวนการคิดขั้นสูง ได้แก่ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินค่า ทั้งนี้ ความน่าสนใจของการสอนในลักษณะนี้ขึ้นกับประสบการณ์ ความชำนาญของผู้สอนนั่นเอง เป็น กระบวนการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความหมาย โดยการร่วมมือระหว่างผู้เรียนด้วยกัน

ในการนี้ผู้สอนต้องลดบทบาทในการสอนและการให้ความรู้แก่ผู้เรียนโดยตรงลง แต่ไปเพิ่ม กระบวนการและกิจกรรมที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นในการจะทำกิจกรรมต่าง ๆ มากขึ้น และอย่างหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ โดยการพูด การเขียน การอภิปราย กับเพื่อน การเรียนรู้ในลักษณะนี้ทำให้ผู้เรียนสามารถรักษาผลการเรียนรู้ให้อยู่คงทนได้มาก เพราะ การเรียนรู้เชิงรุกมีความสอดคล้องกับการทำงานของสมองที่เกี่ยวกับความจำโดยสามารถเก็บและ จำสิ่งที่ผู้เรียนเรียนรู้ได้อย่างมีส่วนร่วม มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน ผู้สอน สิ่งแวดล้อม

การเรียนรู้ได้ผ่านการปฏิบัติจริงจะสามารถเก็บจำในระบบความจำระยะยาว (Long Term Memory) ทำให้ผลการเรียนรู้ยังคงอยู่ได้ในปริมาณที่มากกว่าระยะยาวกว่า ภายใต้กระบวนการ เรียนรู้ (Learning Process) ที่เปิดโอกาสการให้ผู้เรียนมีบทบาทในการแสวงหาความรู้และเรียนรู้ อย่างมีปฏิสัมพันธ์จนเกิดความรู้ ความเข้าใจนำไปประยุกต์ใช้สามารถสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ และ พัฒนาตนเองเต็มความสามารถ รวมถึงการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้มีโอกาสร่วม อภิปรายเพื่อฝึกทักษะการสื่อสารทำให้ผลการเรียนรู้เพิ่มขึ้น ฝึกให้ผู้เรียนได้นำเสนองานทางวิชาการ เรียนรู้ในสถานการณ์จำลอง มีการฝึกปฏิบัติในสภาพจริงด้วยการเชื่อมโยงกับสถานการณ์ต่าง ๆ แนวการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกที่นิยมมาใช้จะขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของกิจกรรมการเรียนรู้ เนื้อหา เวลา และจำนวนของผู้เรียน ทั้งนี้การเรียนรู้แบบเชิงรุกนั้นมีหลายเทคนิควิธีการขึ้นอยู่กับ การนำไปใช้ ผู้สอนจึงต้องวางแผนและออกแบบกิจกรรมล่วงหน้าก่อนการสอนเลือกเทคนิคให้ เหมาะสมกับเนื้อหา (วัฒนา หงสกุล, 2561: 482) จะส่งผลให้ผู้สอนเป็นผู้สอนเชิงรุก ส่งเสริมให้ ผู้เรียนเป็นนักคิด การเรียนมีบรรยากาศเชิงรุกเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการจัดการ เรียนรู้ (นนทลี พรธาดาวิทย์, 2559)

แผนภาพที่ 3 เทคนิคการเรียนรู้เชิงรุก 9 รูปแบบ

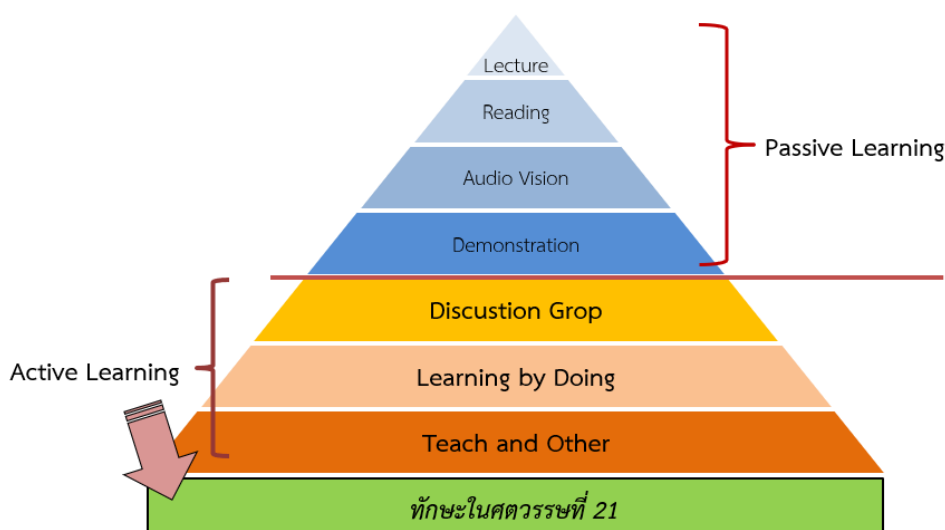
ที่มา : วัฒนา หงสกุล (2561)

การเรียนรู้เชิงรุกมีความสำคัญมากในขณะนี้ เนื่องจากความท้าทายด้านการศึกษาศตวรรษที่ 21 ในการเตรียมผู้เรียนให้พร้อมกับชีวิตในศตวรรษที่ 21 เป็นเรื่องสำคัญของกระแสการปรับเปลี่ยนทางสังคมที่เกิดขึ้น ส่งผลต่อวิถีการดำรงชีพของสังคมอย่างทั่วถึง ผู้สอนจึงต้องมีความตื่นตัวและเตรียมพร้อมในการจัดการเรียนรู้เพื่อเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนมีทักษะสำหรับการออกไปดำรงชีวิตในโลก นั่นคือ ทักษะการเรียนรู้ (Learning Skill) ที่ส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ นักศึกษามีความรู้ ความสามารถ และทักษะจำเป็น ซึ่งเป็นผลจากการปฏิรูปเปลี่ยนแปลงรูปแบบการจัดการเรียนการสอน ตลอดจนการเตรียมความพร้อมด้านต่าง ๆ (วิจารณ์ พานิช, 2560)

ทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วยสาระวิชาหลัก (Core Subjects) ได้แก่ ภาษาแม่ และภาษาสำคัญของโลก ศิลปะคณิตศาสตร์ การปกครองและหน้าที่พลเมือง เศรษฐศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภูมิศาสตร์ และประวัติศาสตร์ โดยวิชาแกนหลักนี้จะนำมาสู่การกำหนดเป็นกรอบแนวคิดและยุทธศาสตร์สำคัญต่อการจัดการเรียนรู้ในเนื้อหาเชิงสหวิทยาการ (Interdisciplinary) หรือหัวข้อสำหรับศตวรรษที่ 21 โดยการส่งเสริมความเข้าใจในเนื้อหาวิชาแกนหลัก และสอดแทรกทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 เข้าไปในทุกวิชาแกนหลัก ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับโลก (Global Awareness) ความรู้เกี่ยวกับการเงิน เศรษฐศาสตร์ ธุรกิจ และการเป็นผู้ประกอบการ (Financial, Economics, Business and Entrepreneurial Literacy) ความรู้ด้านการเป็นพลเมืองที่ดี (Civic Literacy) และความรู้ด้านสุขภาพ (Health Literacy) ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย ทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี ทักษะด้านชีวิตและอาชีพ ทักษะของคนในศตวรรษที่ 21 ที่ทุกคนจะต้องเรียนรู้ตลอดชีวิต คือ การเรียนรู้ 3R x 8C ทักษะการเรียนรู้ 3R คือ Reading (อ่านออก), (W) Riting (เขียนได้), และ (A) Rithmetics (คิดเลขเป็น) ส่วนทักษะการเรียนรู้ 8C ประกอบด้วย ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา (Critical Thinking and Problem Solving) ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม (Creativity and Innovation) ทักษะด้านความเข้าใจความต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ (Cross-cultural Understanding) ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ (Collaboration, Teamwork and Leadership) ทักษะด้านการสื่อสารสารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ (Communications, Information, and Media Literacy) ทักษะ

ด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Computing and ICT Literacy) ทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้ (Career and Learning Skills) และคุณธรรม มีเมตตา กรุณา มีระเบียบวินัย (Compassion) ซึ่งเป็นคุณลักษณะพื้นฐานสำคัญของทักษะขั้นต้นทั้งหมด และเป็นคุณลักษณะที่เด็กไทยจำเป็นต้องมี

ดังนั้นผู้สอนจึงต้องออกแบบกิจกรรม ใช้เทคนิคต่าง ๆ ในการพัฒนาผู้เรียนโดยการสร้างผู้เรียนให้มีทักษะในศตวรรษที่ 21 จึงเน้นทักษะในการคิดวิเคราะห์เป็นหลัก ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในยุคการศึกษาไทยให้นำไปสู่ไทยแลนด์ 4.0 ให้กับผู้เรียน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต้องมีลักษณะที่ทำให้ผู้เรียนแต่ละคนไม่อยู่นิ่ง กระตือรือร้นและคิดค้นหาความรู้และคำตอบอยู่ตลอดเวลา (Active Learner) ตามแนวการจัดการเรียนแบบเชิงรุก (Active Learning) โดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยส่งผลทำให้เกิดคำว่า Work-based Learning หรือ Work-integrated Learning หรือ Site-based Learning จะเป็นผลทำให้ผู้เรียนและผู้สอนค้นพบความรู้ใหม่ สร้างสรรค์ความรู้ใหม่ และสร้างนวัตกรรมใหม่ได้ (ดิเรก พรสีมา, 2559) จะเห็นได้ว่าการเรียนรู้แบบฝังรู้กับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มีแนวคิดและลักษณะของการจัดการเรียนรู้คล้ายกัน นั่นคือ ต้องมีความสัมพันธ์มีขั้นตอนและกระบวนการที่เป็นลำดับ ที่ผู้เรียนสามารถมีส่วนร่วมกับการเรียนการสอนได้ ดังแผนภาพที่ 4 ปิรามิดแห่งการเรียนรู้ที่แสดงในหน้าที่ 10 ซึ่งอธิบายการเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จดจำได้ โดยใช้การสอนแบบเชิงรุกทั้งการแลกเปลี่ยนพูดคุยกัน (Discussion Group) การทดลองปฏิบัติ (Learning by Doing) และการสอนผู้อื่น (Teach and Other) เพื่อพัฒนาทักษะศตวรรษที่ 21 ให้เกิดกับผู้เรียนนั่นเอง

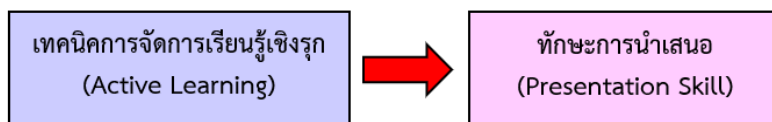

แผนภาพที่ 4 ปิรามิดแห่งการเรียนรู้ (Leaning Pyramid)

ที่มา : Edgar Dale (1969)

ผู้สอนต้องมีลักษณะของผู้ที่สามารถชี้แนะการเรียนรู้ (Learning Coaching) และสามารถทำหน้าที่เป็นผู้นำผู้เรียนท่องเที่ยวไปสู่โลกแห่งการเรียนรู้ได้ (Learning Travel Agent) ซึ่งบทบาทของผู้สอนจากยุคสมัยก่อนจำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงเมื่อก้าวสู่ยุคแห่งศตวรรษที่ 21 เนื่องจากผู้สอนในโลกยุคใหม่ต้องมีความรอบรู้มากกว่าการเป็นผู้ดูแลรายวิชาที่สอนเท่านั้น แต่ผู้สอนมีบทบาทของการเพิ่มพูนความรู้แก่ผู้เรียน เสริมสร้างทักษะที่จำเป็นต่อการประกอบอาชีพ รวมทั้งไอซีทีได้เข้ามามีบทบาททางการศึกษาและเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวันของคนทั่วโลก ไอซีทีในปัจจุบันจึงไม่ใช่เป็นเพียงแหล่งข้อมูลข่าวสารเท่านั้น ผู้สอนจึงต้องคิดว่าจะบูรณาการการจัดการเรียนรู้ให้เข้ากับไอซีทีได้อย่างไร การส่งเสริมการเรียนรู้จากยุคเดิมสู่ยุคศตวรรษที่ 21 (อดิพร เกิดเรือง, 2562) ต้องจัดการเรียนรู้โดยคำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่างการเรียน การทำงาน และการดำรงชีวิต เน้นการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิต ส่งเสริมการค้นคว้าด้วยตนเองโดยนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการจัดการเรียนรู้ให้มากที่สุด ผู้สอนเป็นเพียงผู้ชี้แนะแนวทางในการเรียนรู้ตามหลักสูตรเท่านั้น

ในการส่งเสริมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ผู้เรียนต้องคำนึงถึงการปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง ควรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้บนเครือข่ายออนไลน์ แบ่งปันความรู้และเนื้อหาผ่านเครือข่ายออนไลน์ เน้นการสร้างสรรค และการคิดเชิงวิพากษ์ ใช้เครือข่ายออนไลน์ในการจัดการเรียนรู้จากประสบการณ์ สามารถสร้างองค์ความรู้ และส่งเสริมความรู้จากการได้ลงมือปฏิบัติจริงมากขึ้น ทักษะแห่งอนาคตใหม่ในศตวรรษที่ 21 (21st Century Skill) เป็นทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต ท่ามกลางของแห่งเทคโนโลยี สถาบันอุดมศึกษา ควรมีทิศทางในการปรับตัวให้รองรับพลวัตที่เปลี่ยนแปลงไป สอดคล้องกับ หนังสือ 21st Century Skill: Learning for Life in Our Time (Trilling & Fadel, 2009) ที่ระบุคุณลักษณะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ว่าผู้เรียนต้องพร้อมพัฒนาดตนเองในทุก ๆ ด้าน อย่างเต็มศักยภาพ แนวคิดในการจัดการเรียนรู้สำหรับศตวรรษที่ 21 คือ สอนน้อยลงทำให้เรียนรู้ได้มากขึ้น (teach less, learn more) ลดบทบาทการสอนแบบบรรยายให้น้อยลง แต่สนับสนุนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองเพิ่มขึ้น ส่วนอีกแนวคิดคือการเรียนรู้โดยตรง โดยมุ่งจัดการเรียนรู้ในลักษณะที่ให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้ด้วยตนเองมากที่สุด โดยผ่านการศึกษา ค้นคว้า ทดลอง ลงมือปฏิบัติคิดแก้ปัญหา ริเริ่มสร้างสรรค์ทำงานเป็นกลุ่ม สรุปเป็นความรู้และสามารถนำเสนอได้อย่างเหมาะสม และอีกแนวคิดหนึ่งของการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เน้นให้ผู้เรียนสร้างความรู้ใหม่หรือสิ่งประดิษฐ์ใหม่โดยใช้กระบวนการทางปัญญา (กระบวนการคิด) กระบวนการทางสังคม (กระบวนการกลุ่ม) โดยให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์และมีส่วนร่วมในการเรียนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้โดยผู้สอนมีบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวกและจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียน ทั้งนี้การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญต้องสอดคล้องกับความสนใจ ความสามารถ และความถนัดของผู้เรียน เน้นการบูรณาการความรู้ในศาสตร์สาขาต่าง ๆ ใช้หลากหลายวิธีการสอน หลากหลายแหล่งความรู้ให้สามารถพัฒนาปัญญาอย่างหลากหลายคือ พหุปัญญา รวมทั้งเน้นการวัดผลอย่างหลากหลายวิธีเพื่อให้พร้อมต่อสังคมแห่งการเรียนรู้ ผู้เรียนต้องมีทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิต มีทักษะเทคโนโลยีสารสนเทศที่ดีเพื่อการติดต่อสื่อสารกับเครือข่ายที่หลากหลายรูปแบบ

แผนภาพที่ 5 การจัดการเรียนรู้เชิงรุกกับการพัฒนาทักษะการนำเสนอ

ที่มา : อนงค์นาถ หนันชัย (2563)

การสอนเพื่อพัฒนาทักษะการนำเสนอในวิชาการนำเสนอผลงานทางธุรกิจ (Business Presentation) จัดการเรียนการสอนโดยใช้เทคนิคการเรียนรู้เชิงรุกดังแสดงในแผนภาพที่ 5 เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถในการนำเสนอรูปแบบต่าง ๆ มีทักษะการนำเสนอที่ดี เนื่องจากการสื่อสารและนำเสนอเป็นสมรรถนะสำคัญในระดับสากลทำให้ผู้เรียนมีพัฒนาการทางด้านภาษา และมีความสามารถในการนำเสนอ มีทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ มีความมั่นใจในตนเอง และควบคุมตนเองได้มากขึ้น สามารถเป็นในสิ่งที่อยากเป็น มีวุฒิภาวะสูงมากขึ้น ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมตนให้สอดคล้องกับสิ่งแวดล้อม และมีส่วนร่วมกับเหตุการณ์ต่าง ๆ มากขึ้น ตลอดจนการเรียนการสอนไม่เพียงมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้นในห้องเรียนเท่านั้น แต่มุ่งให้นักศึกษาสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้และเผยแพร่ เช่น กิจกรรมการสร้างสื่อออนไลน์ด้วยการรีวิวสินค้า/บริการให้กับธุรกิจที่ผู้เรียนสนใจด้วยการสร้างคลิปวิดีโอ และเขียนบรรยายเนื้อหาที่น่าสนใจ (Content) เผยแพร่ในสื่อออนไลน์ต่าง ๆ ได้แก่ เว็บไซต์ยูทูป เพจบุ๊ก อินสตาแกรม เป็นต้น เพื่อช่วยประชาสัมพันธ์ให้ธุรกิจนั้นเป็นที่รู้จักมากยิ่งขึ้น กิจกรรมนี้ได้รับเสียงตอบรับด้วยดีจากผู้ประกอบการและเป็นผลงานที่ผู้เรียนภูมิใจมาก ส่งเสริมให้มีการพัฒนานวัตกรรมเพื่อใช้ในการพัฒนาประเทศต่อไป

การศึกษาคือการพัฒนาประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้เรียนหลาย ๆ ด้านพร้อมกันไป การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นจุดเริ่มของการพัฒนาผู้เรียนหลาย ๆ ด้าน ทั้งคุณลักษณะด้านความรู้ ความคิด ด้านการปฏิบัติและด้านอารมณ์ความรู้สึกจะได้รับการพัฒนาไปพร้อมกัน โดยกระบวนการจะเน้นการพัฒนาคุณสมบัติผู้เรียนให้สอดคล้องกับคุณลักษณะทางวัฒนธรรมองค์กรในระดับมหาวิทยาลัย เช่น กิจกรรมการนำเสนอผลิตภัณฑ์และบริการของมหาวิทยาลัยด้วยการเขียนแผนที่ความคิดเพื่อใช้ในการอธิบายซึ่งผู้เรียนจะต้องทำการค้นคว้าหาข้อมูลและลงไปสัมผัสกับสินค้าบริการนั้น ๆ ด้วยตนเอง แล้วจึงนำกลับมานำเสนอในชั้นเรียน ทำให้เกิดความเข้าใจในวิถีเชิงวัฒนธรรมขององค์กรก่อนที่ผู้เรียนจะออกไปทำงาน สร้างบุคลากรที่มีคุณลักษณะที่เป็นที่ต้องการของตลาดแรงงานในยุคประเทศไทย 4.0 ให้มากที่สุด โดยคำนึงถึงศักยภาพ ต้นทุนความรู้ของนักศึกษาให้มากที่สุด เป็นแนวทางที่สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภาพร จตุรภัทร และคณะ (2561) ที่ได้ศึกษาคุณลักษณะด้านจรรยาบรรณที่เป็นที่ต้องการของตลาดแรงงานในยุคประเทศไทย 4.0 พบว่า ผู้ใช้บัณฑิตต้องการบุคลากรที่สามารถเข้าทำงานและมีจรรยาบรรณทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความคิดสร้างสรรค์ 2) ด้านภาวะผู้นำและการทำงานเป็นทีม 3) ด้านการสื่อสารและเทคโนโลยีสารสนเทศ 4) ด้านการเปลี่ยนแปลง และ 5) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบอยู่ในระดับมากที่สุดนั่นเอง

บทสรุป

การจัดการเรียนรู้เชิงรุกเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนรูปแบบใหม่ที่อ้างอิงแนวคิดทางวิทยาศาสตร์เกี่ยวกับทฤษฎีการเรียนรู้ของมนุษย์ และมีการตื่นตัวในสถาบันการศึกษาหลายแห่ง โดยได้นำการจัดการเรียนการสอนแนวนี้ไปใช้ในชั้นเรียนซึ่งเป็นกิจกรรมที่ยึดผู้เรียนและปัญหาเป็นสำคัญ การเลือกใช้กิจกรรมการเรียนรู้จะขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้เนื้อหา เวลา และจำนวนของผู้เรียน ในยุคการศึกษาไทย 4.0 มีเป้าหมายให้ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง และนำความรู้ไปประยุกต์ให้เกิดนวัตกรรมสู่สังคม การจัดกิจกรรมการเรียนรู้จะต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ 1) การสร้างสภาพแวดล้อมและกระตุ้นความใคร่รู้ในปัญหา 2) ให้ผู้เรียนลงมือสร้างความเข้าใจ และวางแผนในการเรียนรู้ 3) สามารถสรุปผลการเรียนรู้และสร้างองค์ความรู้ 4) นำผลการเรียนรู้เข้าสู่กระบวนการขยายและแปลงความรู้สู่นวัตกรรม และ 5) ประเมินผลการเรียนรู้ สิ่งสำคัญคือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในยุคปัจจุบันจะต้องจัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงจากกิจกรรมภายใต้โจทย์ที่ท้าทายความสามารถของผู้เรียนโดยมีผู้สอนเป็นผู้ชี้แนะการเรียนรู้ ในทางเดียวกันยังเป็นการท้าทายความสามารถของผู้สอนอีกด้วยที่จะเขียนแผนการสอนอย่างไร คิดสร้างสรรค์กิจกรรมแบบไหนให้สามารถพัฒนาผู้เรียนจนเกิดผลลัพธ์การเรียนรู้ได้ รวมทั้งสามารถนำองค์ความรู้หลายแขนงมาบูรณาการในแบบสร้างสรรค์เพื่อพัฒนานวัตกรรมมาตอบสนองความต้องการของสังคม เชื่อมโยงความรู้ไปใช้ในการแก้ไขปัญหาหรือประกอบอาชีพในอนาคต กระทั่งส่งผลให้ผู้เรียนเกิดทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 และเป็นไปตามเป้าหมายของการเรียนรู้ยุคไทยแลนด์ 4.0 อย่างแท้จริง

ดังนั้นเพื่อให้การพัฒนานักศึกษาให้เป็นผู้ที่มีคุณลักษณะของบัณฑิตที่ตอบสนองพลวัตโลก เป็นพลเมืองที่ดีของสังคม นำความรู้ความสามารถไปใช้ในการทำงานในอนาคตได้ สถานศึกษาควรส่งเสริมให้อาจารย์ผู้สอนใช้แผนการสอนและจัดกิจกรรมแบบใฝ่รู้ (Active Learning) ในแต่ละรายวิชาของทุกหลักสูตร โดยเฉพาะวิชาที่เน้นการปฏิบัติเพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง ทั้งนี้การจัดการกิจกรรมแบบใฝ่รู้อาจไม่สามารถจัดได้ทุกวิชาขึ้นอยู่กับเนื้อหา แต่อาจจัดเป็นบางกิจกรรมเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของผู้เรียนในยุคปัจจุบัน ด้วยเหตุนี้ผู้สอนจึงควรปฏิบัติตนด้วยการแสวงหาความรู้ใหม่อยู่เสมอ ติดตามข่าวสารให้ทันต่อเทคโนโลยี ต้องสามารถคิดสร้างสรรค์ในการเขียนแผนการสอนหรือออกแบบกิจกรรมได้ด้วยตนเองซึ่งอาจเป็นข้อจำกัดของผู้สอนบางราย กรณีเช่นนี้สถานศึกษาควรจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันเพื่อเป็นการแบ่งปันข้อมูลเชิงวิชาการที่เป็นประโยชน์ต่อผู้สอน สิ่งสำคัญอีกประการคือผู้สอนควรเรียนรู้โจทย์ที่ให้กับผู้เรียนมาล่วงหน้า ทดลองใช้ มีโอกาสสอนซ้ำในวิชาเดิมเพื่อให้สามารถสร้างเป็นแผนการสอนที่แม่นยำมากขึ้น ระหว่างการสอนต้องคอยสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียน เพราะจะทำให้เข้าใจลักษณะของพวกเขาได้ดียิ่งขึ้น ควรมีการสอบถามพูดคุยถึงปัญหาอุปสรรคร่วมให้ข้อเสนอแนะกับผู้เรียนได้ ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมคือการสำรวจความคิดเห็นของผู้เรียนหลังเรียนเพื่อนำความคิดเห็นเหล่านั้นไปปรับปรุง ใช้ในการออกแบบกิจกรรมสำหรับผู้เรียนรุ่นต่อไป ควบคู่กับการวัดผลที่มีประสิทธิภาพ ภายใต้การสนับสนุนจากมหาวิทยาลัย จนไปสู่การพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะบุคลิกภาพที่ดีมีความเป็นสวนดุสิต และมีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ตลอดจนเป็นบุคลากรที่มีคุณภาพของสังคมเมืองและสังคมโลกต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- จิตต์ภิญญา ชุมสาย ณ อยุธยา. (2551). ผลการจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ที่มีต่อการพัฒนาทักษะสื่อสารของนิสิตปริญญาตรี. *วารสารวิจัยทางการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์มศว*, 8(1).
- ชูศักดิ์ เอื้องโชคชัย และคณะ. (2559). คุณลักษณะการเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับเยาวชนไทย. *Journal of Education Studies*, 44(4), 63-80.
- ดิเรก พรสีมา. (2559). ครูไทย 4.0. กระทรวงศึกษาธิการ. สืบค้น 1 พฤษภาคม 2562, จาก <http://www.moe.go.th/moe/th/news/detail.php>
- นนทลี พรธาดาวิทย์. (2559). *การจัดการเรียนรู้แบบ Active learning*. กรุงเทพฯ: ทริปปี้ล เอ็ดดูเคชั่น.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์และเพยาว์ ยินดีสุข. (2561). *การเรียนรู้เชิงรุกแบบรวมพลังกับ PLC เพื่อการพัฒนา*. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น จำกัด (มหาชน)
- วรพจน์ วงศ์กิจรุ่งเรืองและอชิปจิตตฤกษ์ (แปล). (2554). *ทักษะแห่งอนาคตใหม่ : การศึกษาเพื่อศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: Open Worlds.
- วัฒนา หงสกุล. (2018, June). การจัดการเรียนรู้เชิงรุกในยุคไทยแลนด์ 4.0. In *รายงานการประชุม Graduate School Conference* (Vol. 1, No. 2, pp. 479-486).
- วิจารณ์ พานิช. (2560). *วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรีสฤษดิ์วงศ์.
- ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579*. สืบค้น 1 พฤษภาคม 2562, จาก <https://www.moe.go.th/moe/th/news/detail.php?NewsID=47936&Key=news20>
- สุภาพร จตุรภัทร และคณะ. (2561). คุณลักษณะ Soft Skills ที่เป็นที่ต้องการของตลาดแรงงานใน ยุคประเทศไทย 4.0. *วารสาร ม จร. อุบลปริทรรศน์*, 3(1), 62-80.
- สุวมาลย์ ม่วงประเสริฐ และสุภาพรณ ตั้งดำเนินสวัสดิ์. (2562). ผลลัพธ์การเรียนรู้และความพึงพอใจของนักศึกษาในหลักสูตรหมวดวิชาศึกษาทั่วไป. *วารสารวิชาการบัณฑิตวิทยาลัยสวนดุสิต*, 15(1).
- อติพร เกิดเรือง. (2562). การส่งเสริมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของสถาบันอุดมศึกษาไทย. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง*.
- Bonwell, C. C., & Eison, J. A. (1991). *Active Learning: Creating Excitement in the Classroom*. 1991 ASHE-ERIC Higher Education Reports. ERIC Clearinghouse on Higher Education, The George Washington University, One Dupont Circle, Suite 630, Washington, DC 20036-1183.
- Dale Edgar. (1996). *Audio-Virtual Methods in Teaching*, 3rd ed., Holt, Rinehart & Winston, New York, p.108
- Felder, R. M., & Brent, R. (1996). Navigating the bumpy road to student-centered instruction. *College teaching*, 44(2), 43-47.
- Meyers, C., & Jones, T. B. (1993). *Promoting Active Learning. Strategies for the College Classroom*. Jossey-Bass Inc., Publishers, 350 Sansome Street, San Francisco, CA 94104.

- Partnership for 21st Century Skills. (2011). *Framework for 21st Century Learning*. Retrieved September 1, 2016, From: <http://www.p21.org>.
- Trilling, B., & Fadel, C. (2009). *21 st Century skills: Learning for life in our times*. California: John Wiley & Sons.